

GOVOR MINISTRA ZA KULTURO DEJANA PREŠIČKA OB DNEVU REFORMACIJE 2018 NA RAVNAH NA KOROŠKEM

Spoštovani!

Prisrčno pozdravljam predsednika države RS Boruta Pahorja, nekdanjega predsednika RS Milana Kučana, ministra za notranje zadeve Boštjana Poklukarja, poslanca Državnega zbora dr. Milana Brgleza in Janija Prednika ter ostale visoke predstavnike vlade RS.

Prav tako lepo pozdravljam evangeličanskega škofa mag. Gezo Fila, častnega škofa evangeličanske cerkve Gezo Ernišo ter ostale visoke predstavnike evangeličanske in katoliške cerkve.

Prijazen pozdrav tudi županu Občine Ravne na Koroškem dr. Tomažu Roženu.

V prvem desetletju Luthrovega gibanja je bila pismenost privilegij nekaj odstotkov premožnejših slojev ljudi. Vemo, da je Luthrov prevod Biblije ena največjih pridobitev evropske novoveške kulture, saj je vplival ne le na razumevanje jezika, temveč posredno tudi na razvoj izobraževanja. In z razumevanjem enega jezika je sledilo razumevanje in sprejemanje novih, tujih jezikov, okolij, kulturnih kontekstov.

Tudi Primož Trubar s Katekizmom, ki mu je sledil Abecednik, Slovencev ni le naučil brati, temveč je Kranjce, Štajerce, Korošce, Istrane, Goričane in Prekmurce, kljub temu da se je zavedal razlik v njihovi govorici, povezal z nagovorom »Prelubi Slovenci«. V manj kot 50 letih, kolikor je reformacija trajala na Slovenskem, je izšlo več kot 50 knjig (med prevodi bibličnih besedil so tudi pesmarice in katekizmi), Trubar pa je vneseno zapisal: »Kaj takega se ni zgodilo, kar svet stoji.«

Zavedati se moramo, da protestantske vrednote presegaajo religiozni okvir: med vrsticami Luthrovih tez nas nagovarjajo poštenost, demokratičnost, kritičen odnos do avtoritet, odgovoren odnos do dela. Te ideje nas povezujejo v skupnost, ki zavrača stranske produkte vseprežemajoče medijske prisotnosti v dobi visokotehnološke reformacije. Odločno postavimo mejo lažnim novicam, ki z uporabo neverodostojnih podatkov nagovarjajo naša čustva in obidejo razum. Jasno postavimo mejo sovražnemu govoru, ki omalovažuje drugačne in v našo skupnost vnaša nemir. Naš prostor je od nekdaj zaznamovala raznolikost in dialog kot eno osnovnih sporočil reformacije tudi pol tisočletja po njenem nastanku ne sme zbledeti. Slovenski jezik, ki je svojo knjižno podobo začel dobivati ravno v času reformacije, je za našo skupnost izrednega pomena, je bistveni del narodne in kulturne identitete, saj nas je skozi stoletja povezoval in združeval. Ljubezen do branja v maternem jeziku je vrednota vseh nas, ki jo v času, ko se jeziki, tudi slovenski, soočajo z izzivi globalizacije, kaže skrbno negovati in spodbujati. A med vrednotami protestantov so v ospredju tudi strpnost, solidarnost in razumevanje, ki nas nagovarjajo k spoštovanju različnih jezikovnih in kulturnih tradicij, ki sobivajo na našem prostoru.

Zato naj bo jutrišnji praznik spodbuda za nas državljanke in državljanke, da posežemo po knjigi, saj je branje osnova, na katerem posameznik gradi svojo izobrazbo in kritično refleksijo sveta, v katerem živi in ga sooblikuje.

GOVOR PREDSEDNIKA DRŽAVNEGA ZBORA DEJANA ŽIDANA OB DNEVU REFORMACIJE 2018 V MURSKI SOBOTI

Spoštovani gospod Geza Filo, škof, spoštovani župan Mestne občine Murska Sobota dr. Aleksander Jevšek, dragi zbrani,

v čast mi je, da vas lahko danes nagovorim kot predsednik Državnega zbora in spregovorim nekaj slavnostnih besed v počastitev Dneva reformacije – prazniku, ki ga še posebej slovesno praznujemo v Prekmurju.

31. oktobra se, kot je znano, spominjamo dosežkov reformacije – verskega, kulturnega in političnega gibanja za prenavo Cerkve – ki ga je leta 1517, s svojimi 95 tezami, sprožil profesor biblične teologije Martin Luter. Je praznik sprememb v, do tedaj uveljavljenem, sistemu obnašanja določenih krogov v katoliški cerkvi in preobrat od skupnosti k posamezniku.

Ta dan nam vsako leto ponuja priložnost, da razmislimo o naši preteklosti in njenem neprecenljivem prispevku k nastanku in razvoju slovenskega naroda.

S slovenskimi protestanti, očeti našega slovenskega jezika – Primožem Trubarjem, Jurijem Dalmatinom, Adamom Bohoričem in Sebastijanom Kreljem – je slovensko ljudstvo postalo narod knjige in narod kulture. Zaznamovali so slovensko slovstvo in slovensko državotvorje. Zaslužni smo, da smo danes samostojni, suvereni in da smemo in moramo sami odločati o tem, kako želimo živeti.

Reformacijsko prepričanje, da je edina pot posameznikova osebna, notranja vera, brez posrednikov med človekom in bogom, je močno povzdignilo pomen človeka in njegove osebnosti in s tem tudi njegovih pravic in odgovornosti.

Protestantsko pojmovanje posameznikove svobode vesti in enakosti ljudi v osnovnih verskih pravicah je pognalo korenine za temelje današnje Evropske unije – skupnosti suverenih držav in sistema, ki je postopoma uveljavil toleranco ter človekovo svobodo, človekove pravice in temeljne svoboščine, vladavino prava. Vsak dan moramo dojemati, da legitimnost oblasti izhaja iz spoštovanja ljudi in njihove svobodne volje, njena pooblastila pa so v službi teh ljudi.

Protestantska etika je prinesla spremembe v gospodarskem in socialnem razvoju Evrope. Prek sestavin omenjene etike, kot je predanost poklicnemu duhu, pridnost in delavnost, se je oblikoval nov proizvodni način, ki je upošteval dosežke znanosti, spremenjene materialne zmožnosti in nove vrednote. Omogočil je razvoj v izobraževanju, znanosti in kulturi, tudi v tehnologiji in ekonomiji.

Zavedanje, da lahko z reformami oz. strukturnimi spremembami v teh podsistemih naredimo velike korake v smeri dobrobiti in boljših pogojev za slehernega posameznika, je nauk, ki ga moramo prenašati v današnji čas.

Čprav svet v naših očeh postaja vse bolj neusmiljen, zapleten, nepredvidljiv, kakor da še nikoli nismo bili soočeni s toliko neznankami za prihodnost kot sedaj; ni povsem drugačen od tistega, ki so ga živeli taktat. Vsako zgodovinsko obdobje ima svoje »veliko vprašanje«, nek kompleks družbenih dilem in izzivov, ki močno polarizirajo družbo. A vzporednice obstajajo in iz naukov zgodovine naše države se moramo učiti.

Neenakost se kaže kot eden največjih družbenih izzivov tako doma, kot po svetu. Koncentracija bogastva in moči v rokah peščice predstavlja eno od ključnih tveganj. Potrebna je pravičnejša prerazporeditev bremen v družbi. Ključna lastnost neenakosti je njeno samodejno pospeševanje, saj ustvarja in pogloblja nove neenakosti. Če kot družba tega ne znamo prepoznati, omiliti ali odpraviti, se bodo razlike v družbi povečale. To usodno vpliva na enakost možnosti in enakopravnost vseh ljudi, saj je neenakost ključna ovira pri napredovanju družbe kot celote.

In kako naj razumemo etično sporočilo, ki so nam ga zapustila dela slovenske reformacije? Reformacija nas uči o družbi, ki omogoča človeku živeti dostojno življenje in razvijati vse njegove potenciale, mu jih

pomaga krepiti in uresničevati, pri tem pa zagotavljati varnost in enake možnosti vseh.

Reformacija nas uči o družbi, ki omogoča, da vsakdo živi svoje življenje na svoj način, v skladu z lastnimi željami in hotenji, v strpni skupnosti, ki podpira posameznikovo unikatnost. O družbi z močno solidarnostjo, da človeku ponudimo pomoč, ko jo potrebuje. O družbi z močno odgovornostjo do sebe, skupnosti in prihodnjih generacij.

Ideja reformacije je ideja, ki nas združuje. Je ideja o družbi, ki daje možnosti vsem in vsakemu posamezniku, da uresniči svoje cilje in želje.

To sporočilo ne sme zbledeti! Prizadevati si moramo, da v vsem, kar delamo in kakor živimo, za seboj puščamo svet boljši in lepši za vsakogar.

Tudi danes potrebujemo reformatorskega duha, reformatorje in reformatorke, da nam včasih nastavijo ogledalo in povedo, naj se vrnemo k svoji identiteti, koreninam in vrednotam. Te potenciale, ki so nam bili dani, moramo obuditi, predvsem pa jih moramo znati in si jih drzneti uporabljati.

Dragi zbrani,

temeljna etična sporočila slovenske reformacije so aktualna za vse nas – za verujoče in neverujoče, za kristjane in pripadnike drugih ver. Slovenski evangeličani so prav s svojo etično držo in prizadevanjem dali velik prispevek k duhovnemu in moralnemu razvoju našega naroda. Ob današnji svečani priložnosti mi zato dovolite, da Evangeličanski cerkvi izrazim zahvalo za vaše prispevke k razvoju naše družbe in skupnosti.

Spoštovani gospod škof Filo, duhovnice in duhovniki augsburške veroizpovedi v Sloveniji, drage državljanke in državljani,

želim si, da je praznovanje Dneva reformacije obenem tudi praznik tolerance, napredka in združevanja. Ne samo z besedami, ampak tudi z dejanji. Iskrene čestitke ob Dnevu reformacije in vse najboljše!